

La sang de cada vers

El vigor i l'impuls de les noves editorials catalanes independents ens arriba cada dia per la singularitat de les seves propostes. Modèlica en tot, Labreu ens ofereix *Noves impressions d'Àfrica*, de Raymond Roussel, en una edició bilingüe il·lustrada i amb els poemes en color, una de les escasses que se n'han fet al món a semblança de l'original en francès. A la bellesa de l'objecte cal afegir-hi la traducció del poeta Jordi Vintró, un dels autors importants d'un segell que combina novells amb veterans i traduccions de clàssics de tots els temps. Un narcòtic per a la vida quotidiana.

De bon començament, invocar Roussel és una incitació a la fantasia i a les complicitats. En català, Edicions 62 va publicar el 1991 *Impressions d'Àfrica*, en versió d'Annie Bats i Ramon Lladó, i fa un parell d'anys, Lleonard Muntaner ho feia amb *Locus Solus*, amb un altre traductor militant, Joaquim Sala Sana-huja. Guia i guru dels surrealistes i de gran part de les avantguardes del segle XX, la primera obra de Roussel (1877-1913), *El substitut* (1897), ja va ser una declaració de principis, inspirada en el carnaval de Niça. El 1910 presentaria l'obra més coneguda, *Impressions d'Àfrica*, en què en una mena d'episodi de l'Odisseu es narren les vicissituds d'un grup de naufrags presoners d'un rei negre que els sotmet a una sèrie de proves abans d'alliberar-los. A *Locus Solus*, un grup de cadàvers tancats en gàbies de vidre reviu les circumstàncies de la seva mort. En l'últim

període de la seva obra, el 1910, va escriure *Noves impressions d'Àfrica*, que apareixeria pòstumament el 1932.

En la seva cèlebre *Antologia de l'humor negre*, André Breton deia que, amb Lautréamont, Roussel és el més gran magnetitzador dels temps moderns: "Dins seu, l'home conscient, extremadament laboriós ('sagno a cada vers', confessa a Michel Leiris sobre les quinze hores de treball que li ha costat cada vers de les *Noves impressions d'Àfrica*) no cessa d'enfrontar-se a l'home inconscient extremadament imperiós (resulta prou simptomàtic que durant prop de quaranta anys hagi persistit, sense intentar modificar-la o substituir-la per una altra, en una tècnica filosòficament injustificable)." A què es referia Breton? Potser a un humor, voluntari o no, instal·lat dins la maquinària del text dins un joc de balances desproporcionades.

L'efecte psicòtic del text es basa en totes aquestes dualitats, que Vintró sap desequili-

brar trencant les habituals versions pseudo-noucentistes, amb què s'inunda tot al nostre país. Vintró té criteri i l'aplica amb vehemència. Com els surrealistes sap que resulta difícil de determinar quina és la part d'humor, d'observació i de rebuig dins aquesta obra monumental del segle XX. Aquí radica l'interès perquè hagi mantingut la curiositat dels seus seguidors quan les revolucions semblen en decadència i el discurs s'ha entendrit amb la ridícula i pompa dels crítics de pacotilla.

L'experiment desafortat del poema interminable i l'embriaguesa del text discontinu són el cant a l'originalitat que van celebrar els surrealistes. El gran adorador de Jules Verne, i el mag de les marionetes va arribar a extrems memorables. Es va fer construir una rulot de luxe quan era l'antiturista, negador de qualsevol possibilitat de viatge real. Expli-cava Leiris que, quan va arribar a Pequín, es va tancar a la seva cabina durant vint dies. I vostès es consideren uns excèntrics? *

Julio Cortázar intenta obrir la tomba de Raymond Roussel al cementiri parisenc de Père-Lachaise
ARXIU

NOVES IMPRESSIONS D'ÀFRICA
Raymond Roussel
Traducció: Jordi Vintró
Editorial: Labreu
Barcelona, 2014
Pàgines: 346
Preu: 26 euros

NOVEL·LA JORDI CAPDEVILA

En Frank, un estudiant holandès resident a Salamanca, es trobava a l'Arxiu Diocesà de Toledo cercant documents inèdits per a la seva tesi sobre la literatura religiosa del *Siglo de Oro* espanyol. El volum *Apologia*, de Giovanni Pico della Mirandola, un autor que ja coneixia, el va interessar perquè contenia fragments de diferents llibres de l'època. Entre aquests hi havia un bon gruix de pàgines escrites amb un idioma medieval que no coneixia però va entendre que parlava d'un relat de llibre de cavalleria. Com a bon investigador, va fer fotografies de la portada del llibre, una part inicial del document i les tretze primeres pàgines del volum.

No eren pàgines d'un llibre qualsevol: era l'original del Quixot, que s'havia escrit en català i s'havia traduït al castellà. I en aquest idioma havia sortit en la primera edició i en

Crims d'estat literaris

les que posteriorment sempre s'han fet. Una anomalia que va sorprendre tant el professor que dirigia la tesi de Frank com els amics estudiosos que aquest tenia a Barcelona.

Una troballa que inicia un relat policíac i diplomàtic d'alta volada i curta durada que es mourà entre Barcelona, Toledo i Sicília. Podria ser considerat delictes d'Estat que el món acadèmic afirmés que el Quixot s'havia escrit en català i fins i tot fes perillar la unitat d'Espanya. A més, l'estudiós i expert barceloní Miquel Puig, que ja havia defensat la tesi de l'autoria catalana del Quixot, obtindria per fi la prova del seu descobriment.

Amb la mateixa rapidesa amb què els personatges es mouen per obtenir el llibre de l'Arxiu Diocesà de Toledo abans que ningú s'adoni de la transcendència del text, els serveis d'intel·ligència del govern espanyol enceten un pla extens i fins i tot criminal per destruir l'original. A partir d'aquest moment, la novel·la inicia una dinàmica vertiginosa. Un relat directe, sense concessions i amb prou sang i fetge, que va lligant i deslligant nusos de les dues bandes que inciten el lector a una lectura accelerada per arribar a conèixer el perquè de tot plegat.

Però l'excitant i veloç ritme narratiu del relat es veu afeblit per un llenguatge correcte, però poc àgil i incisiu, que refreda el frenesí de l'original i seductora història que Marc Grijalvo desenvolupa en aquesta primera incursió a la novel·la. *

LA PARAULA SILENCIADA
Marc Grijalvo
Editorial: Cossetània
Valls, 2014
Pàgines: 192
Preu: 13,90 euros